

OBSEG IZOBRAŽEVANJA V SLOVENSKEM JEZIKU V FJK

Norina BOGATEC

Julij 2022

Uvod

Podatke o šolanju v slovenskem jeziku v FJK smo črpali iz obsežne anketne raziskave *Etnojezikovne in družbenoekonomske značilnosti prebivalstva na poselitvenem območju Slovencev v Furlaniji - Julijski krajini*, ki jo SLORI izvaja v sodelovanju z državno agencijo SWG (več o raziskavi na spletni strani www.slori.org; obdelava vseh podatkov je v teku).

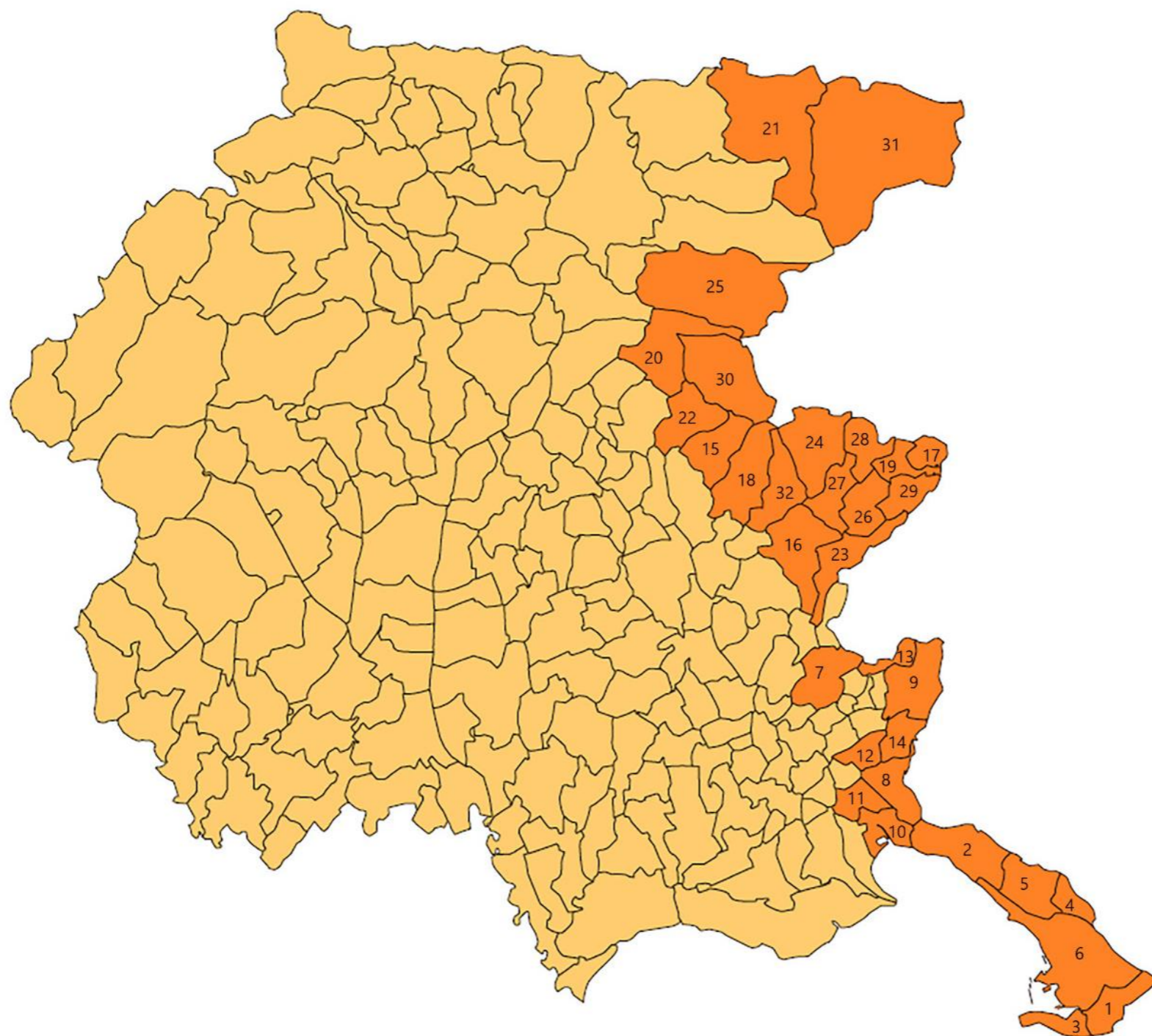
Anketiranje je potekalo novembra in decembra 2021. Vprašalnik je bil namenjen osebam s stalnim prebivališčem v 32 občinah FJK, ki so vključene v območje izvajanja določil zaščitnega zakona 38/2001. Anketni vzorec šteje 2.500 oseb in je reprezentativen glede na spol, starost in število oseb s stalnim prebivališčem v posamezni občini.

Za pričujoči prispevek smo analizirali odgovore na naslednja tri vprašanja:

- Ali ste obiskovali slovensko šolo oziroma špetrsko dvojezično šolo?
- Ali je vaš/-a partner/-ka obiskoval/-a slovensko šolo oziroma špetrsko dvojezično šolo?
- Ali je/so otrok/-ci obiskoval/-i oziroma obiskuje/-jo slovensko šolo ali špetrsko dvojezično šolo?

Vprašanja so se nanašala na izobraževanje do univerzitetne stopnje.

Seznam 32 občin v FJK, vključene v območje izvajanja določil zaščitnega zakona 38/2001

SEZNAM OBČIN

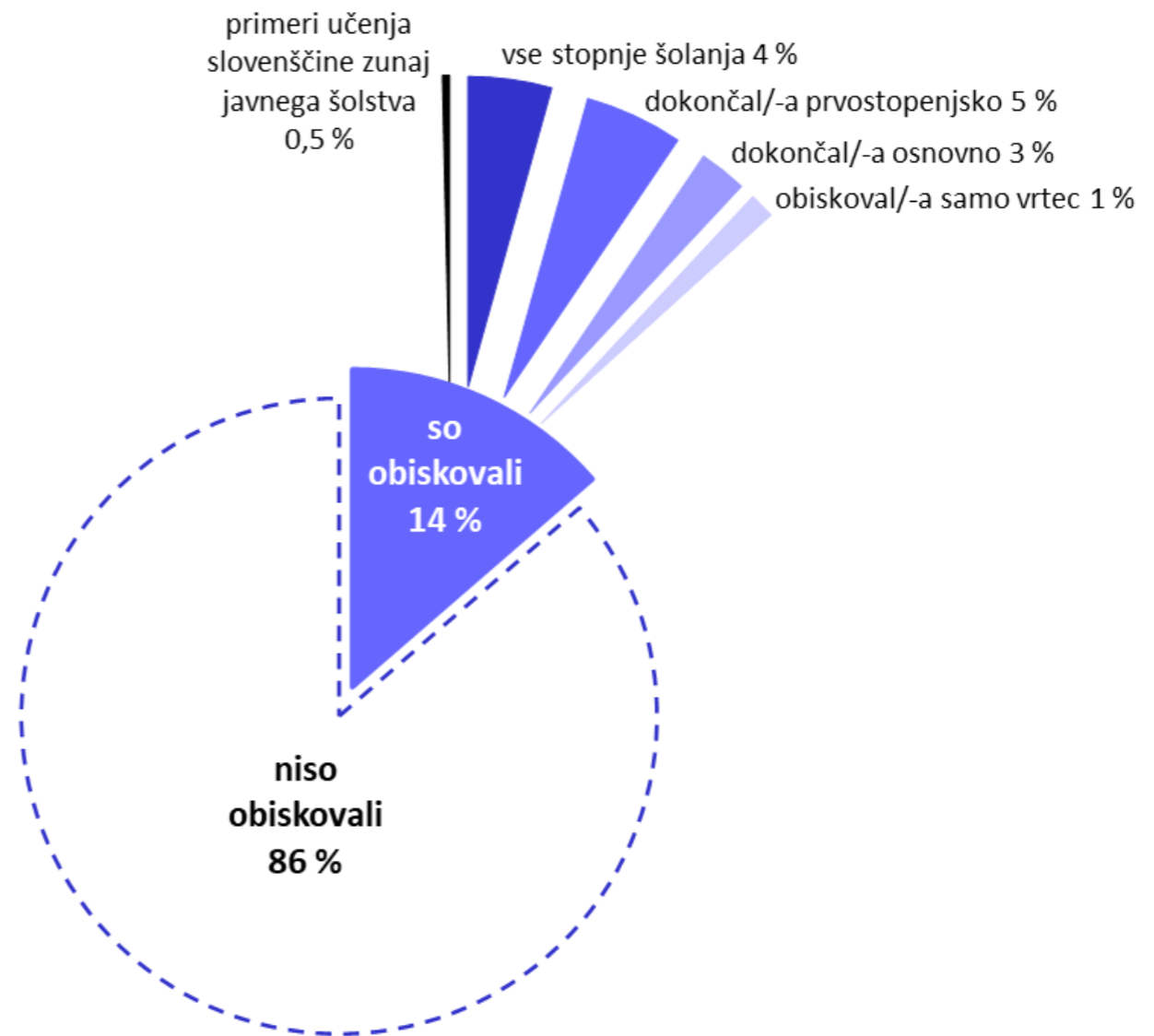
- 1 Dolina
- 2 Devin-Nabrežina
- 3 Milje
- 4 Repentabor
- 5 Zgonik
- 6 Trst
- 7 Krmin
- 8 Doberdob
- 9 Gorica
- 10 Tržič
- 11 Ronke
- 12 Žagraj
- 13 Števerjan
- 14 Sovodnje
- 15 Ahten
- 16 Čedad
- 17 Dreka
- 18 Fojda
- 19 Grmek
- 20 Bardo
- 21 Naborjet – Ovčja Vas
- 22 Neme
- 23 Praprotno
- 24 Podbonesec
- 25 Režija
- 26 Šentlenart
- 27 Špeter
- 28 Sovodnje
- 29 Srednje
- 30 Tipana
- 31 Trbiž
- 32 Tavorjana

Analiza

Kakor je razvidno iz grafikona, je slovenske šole oziroma dvojezični pouk obiskovalo 14 % respondentov: šolanje v slovenskem jeziku je po opravljeni prvostopenjski srednji šoli zaključilo 5 % respondentov, po drugostopenjski 4 %, po osnovni šoli 3 %, po vrtcu pa le odstotek. Posebni primeri šolanja v slovenščini (za krajše obdobje, samo glasbeni pouk ipd.) so zelo redki.

Razlik glede na spol ne opažamo, med anketiranimi mlajše generacije (od 18 do 34 let) pa je enkrat več takih, ki so se v slovenskem jeziku šolali za krajše obdobje in ga zaključili po osnovni šoli ali vrtcu (8 %).

Delež respondentov, ki je obiskoval slovensko/dvojezično šolo (N = 2500)

Ker smo želeli ugotoviti, v kolikih družinah respondentov so se otroci šolali oziroma se šolajo v slovenskem jeziku in v kolikšni meri je na to izbiro lahko vplivala izkušnja staršev,¹ smo nadaljnje obdelave omejili na družine z obema staršema in otroki. Teh družin je bilo 1.280. Takih, v katerih sta se oba starša vsaj delno šolala v slovenskem jeziku, je 12 % in med temi je največ takih, v katerih sta oba starša zaključila prvo- (4 %) oziroma drugostopenjsko srednjo šolo (3 %). Družin, v katerih se je v slovenskem jeziku šolal le eden izmed staršev, pa je 9 % in med temi prevladajo primeri, ko je ta starš zaključil drugo- (4 %) oziroma prvostopenjsko srednjo šolo (3 %).

Družine glede na jezik šolanja staršev (N = 1280)

¹ Izraz starši uporabljamo za tiste osebe, ki imajo v nekem gospodinjstvu starševsko vlogo, vendar ne glede na pravni status respondenta/-ke oziroma partnerja/-ke v odnosu do otroka.

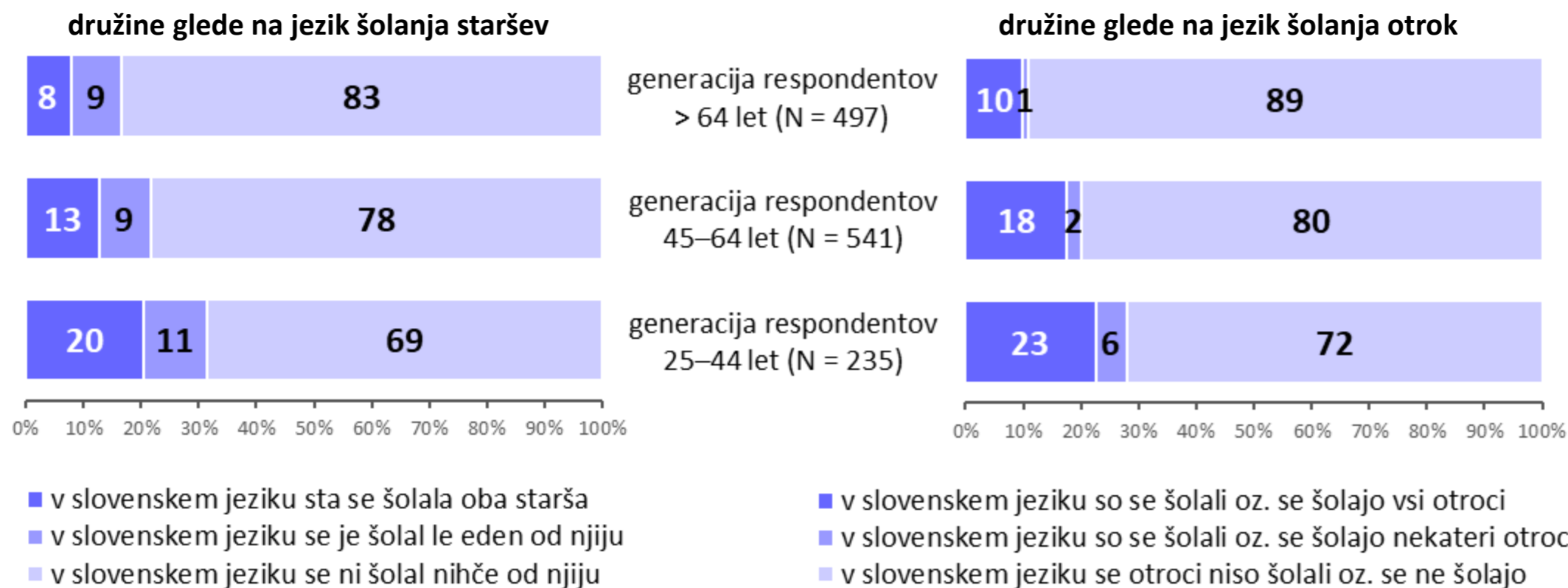
Družine glede na jezik šolanja otrok (N = 1280)

Grafikon razporeja iste družine glede na jezik šolanja otrok. Družin, v katerih so se otroci šolali oziroma se šolajo v slovenskem jeziku, je 18 %. Med temi je sicer nekaj družin (2 %), v katerih je bil oziroma je jezik šolanja otrok različen. Če izvzamemo otroke, ki so v trenutku anketiranja še obiskovali slovensko oziroma dvojezično šolo, je preostalih, ki so šolanje zaključili, 13 %. Večina teh je zaključila prvo- (6 %) oziroma drugostopenjsko srednjo šolo (5 %), nekateri (2 %) le osnovno, vrtec pa le redki posamezniki.

Prejšnji razporeditvi družin kažeta nekatere medgeneracijske razlike, razvidne iz spodnjega grafikona. Pri prehodu s starejše na mlajšo generacijo respondentov narašča delež družin, v katerih sta se v slovenskem jeziku šolala oba starša oziroma so se šolali ali se šolajo vsi otroci, upada pa delež družin, v katerih primerov šolanja v slovenskem jeziku med starši oziroma otroci ne opažamo. Delež družin, v katerih je eden izmed staršev hodil v slovensko/dvojezično šolo, se bistveno ne spremeni, medtem ko vidneje narašča delež družin, v katerih je bil oziroma je jezik šolanja otrok različen. Te družine – v katerih se nekateri otroci šolajo v slovenskem jeziku in nekateri ne – so verjetno primeri razširjenih družin, ki vključujejo otroke staršev iz drugih zakonov ali zvez.

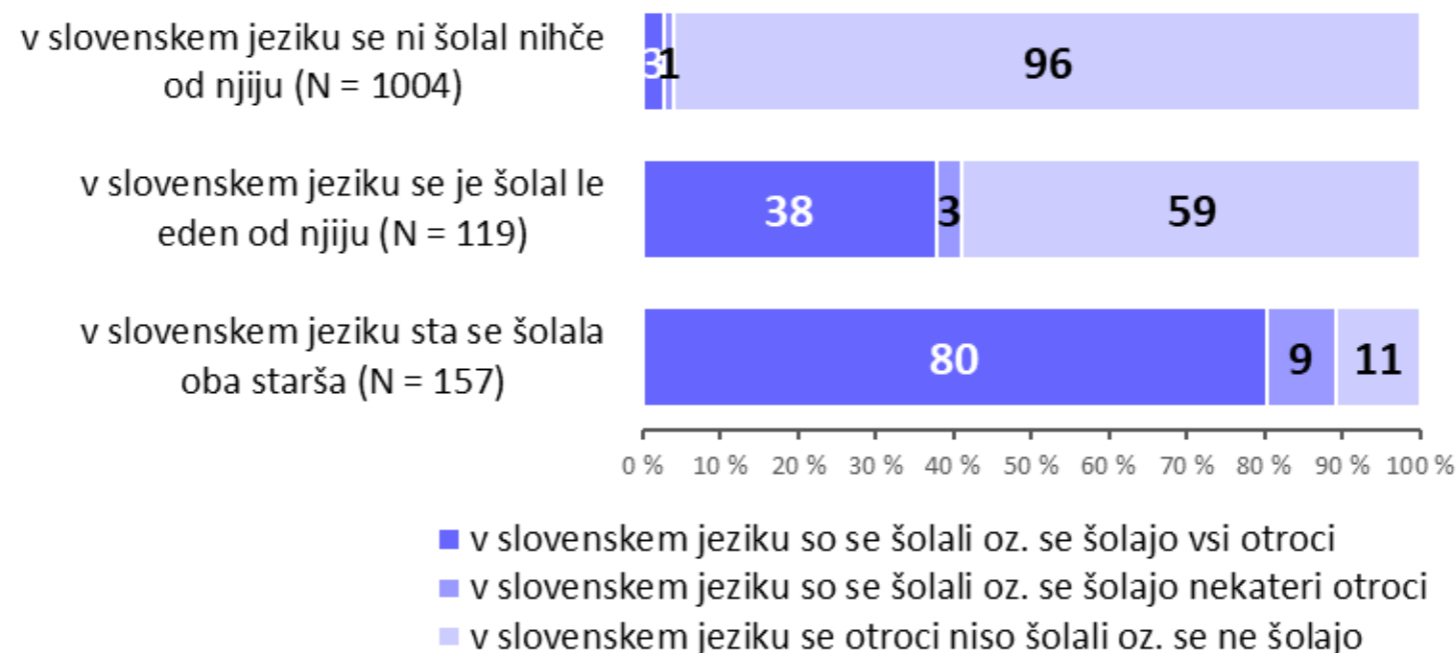
Medgeneracijska primerjava šolanja v slovenskem jeziku

Primerjava v spodnjem grafikonu je mogoče še najzanimivejša, ker pokaže, katere družine vpišejo otroka v slovensko/dvojezično šolo in v kolikšni meri je lahko izkušnja staršev ključna. V veliki večini (80 %) družin, v katerih sta se oba starša vsaj delno šolala v slovenskem jeziku, so tudi otroci hodili oziroma hodijo v slovensko ali dvojezično šolo. Za to šolo sta se odločili tudi skoraj dve petini (38 %) družin, v katerih se je v slovenščini šolal le eden izmed staršev, in nekatere družine (3 %), v katerih se starši niso šolali v slovenskem jeziku.

Družin z otroci, ki obiskujejo šole z različnim učnim jezikom, je ravno tako največ med družinami, v katerih sta v slovensko/dvojezično šolo hodila oba starša (9 %), manj pa jih je med družinami, v katerih je v to šolo hodil eden izmed staršev (3 %) oziroma ni hodil nihče od njiju (1 %).

Medgeneracijska primerjava šolanja v slovenskem jeziku

Zaključni razmislek

Iz podatkov o šolanju v slovenskem jeziku prebivalstva 32 občin, ki so vključene v območje izvajanja določil zaščitnega zakona 38/2001, lahko sklepamo, ali imajo šole s slovenskim učnim jezikom oziroma dvojezičnim poukom v Italiji možnost povečati svoj delež šolajočih se otrok in delno omiliti negativne učinke, ki jih ima demografski trend na potek vpisov.

Zgornji podatki kažejo, da je večina družin (59 %), v katerih se je v slovenskem jeziku vsaj delno šolal eden izmed staršev, za otroka izbrala italijansko šolo. Med srednjo in mlajšo generacijo je teh primerov sicer nekoliko manj (52 %), ker se manjšinski jezik v mešanih zakonih in »pisanih« družinah vedno bolj uveljavlja kot dodana vrednost.

Iz analize lahko sklepamo, da je treba družinam, v katerih se slovenščina kot materni, pogovorni ali učni jezik staršev prepleta z italijanščino in/ali katerim drugim jezikom, nameniti posebno pozornost. Med temi družinami so tudi take, ki so razmišljale oziroma razmišljajo o vpisu otroka v slovensko/dvojezično šolo, a so se nazadnje odločile oziroma bodo odločile za vpis v italijansko.

Razloge jezikovno mešanih družin, ki se odločijo za šolanje otroka v slovenskem jeziku, večinoma poznamo, manj pa smo seznanjeni z razlogi tistih, ki so to možnost zavrnil. Morda ne bi bilo napačno prisluhniti njihovim utemeljitvam, saj se lahko tudi razlikujejo od tistih izpred dvajsetih let in bi bile lahko koristne, ko o vlogi in razvoju slovenke šole v Italiji razmišljamo s pogledom v prihodnost.